

аспекти управління та розвиває навички маркетингу, що знадобляться в реальній ситуації просування власної справи. Пропозиція взаємодіяти стосується й інших спеціальностей: студенти хореографічного факультету можуть пробувати себе як завідувачі пластичною частиною вистави, вокалісти — музичного оформлення, аудіовізуали — створення роликів та афіш вистав тощо, журналісти — сценографія, культурологи та менеджери — просування, робота з культурними каналами тощо. Означені напрями не вичерпуються наданими пропозиціями, а наводяться як приклади взаємної роботи, подальша праця буде залежати від потреб конкретної групи.

Таким чином, нова структура курсів надасть можливість студентам вже у стінах академії започаткувати власний камерний театр за наглядом експертів. Після закінчення навчання це відкриє перспективи для продовження власної справи, забезпечивши спеціалістам місце в мистецько-культурній галузі. Запропонована модель націлена на розвиток творчого потенціалу студентів та підготовку їх до подальшої самостійної роботи. Академія в такому випадку може стати майданчиком для відпрацювання концепції камерного театру, взаємодії між учасниками й глядачами, де кожна група сформує унікальне бачення мистецького доробку. Цей підхід сприяє взаємодії між студентами та викладачами, створює передумови для навчання в реальних групах та розвиває підприємницький дух серед майбутніх митців. Успішна реалізація концепції вимагає від викладачів стимулювати самостійність та ініціативу студентів, а також поглиблену комунікацію між факультетами. Поставлені цілі дозволять виховати нове покоління митців, готових творити та розвивати театральне мистецтво майбутнього.

Отже, нині театр повинен не лише зберігати свою традиційну роль вираження тем, ідей і форм, але й перетворюватись у справжню лабораторію емоцій та інтелекту, лабораторію багатомірності, де глядачі можуть зазирнути у внутрішній світ існування, наблизитися до «глибинної краси». Театр майбутнього, збагачений новою філософією та підходами до розуміння світу, стає тим важливим фактором, який може допомогти сучасному суспільству розкрити глибини існування, виходячи за межі звичайного розуміння професії актора та позиції глядача.

Р. Набоков

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА РЕЖИСЕРІВ ШОУ ТА АРТПРОЄКТІВ У КОНТЕКСТІ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

R. Nabokov

PROFESSIONAL TRAINING OF SHOW DIRECTORS AND ART PROJECTS IN THE CONTEXT OF DUAL FORM OF EDUCATION

Розвиток інноваційної освіти, яка спрямована на формування актуальних компетентностей, професійних вмінь та знань на сьогодні є головним трендом у світовому освітньому процесі. Дуальна освіта стає одним зі шляхів підвищення ефективності професійної підготовки кадрів, яка успішно адаптується до умов ринкової економіки. Дуальна форма навчання має безпосередній вплив на розвиток педагогіки в різних країнах світу. Однак запроваджена дуальна форма навчання в українській освітній царині здебільшого використовується в технічних, економічних та управлінських спеціальностях.

Натомість вивчення провідного європейського досвіду у системі театральної освіти та усвідомлення трансформаційних процесів, що відбуваються у сучасному вітчизняному сценічному мистецтві, дозволяють розглядати можливість впровадження дуальної форми навчання і для мистецьких спеціальностей. На підтвердження цієї думки, нами було проведено анонімне опитування, в якому брали участь здобувачі освіти п'яти ЗВО України. В контексті цього дослідження, нас цікавить відсотковий розподіл відповідей на такі запитання: «Чи є у Вашому закладі вищої освіти практика формування артпроектів здобувачами вищої освіти та їх презентація представникам роботодавців?», — 37% респондентів відповіли, що такі заходи заклад вищої освіти не проводить, проте постійно інформує здобувачів про ті, які проводяться іншими організаціями і в яких здобувачі можуть взяти участь. У відповідь на запитання: «Як Ви вважаєте, чи достатньо у Вашій підготовці практичних занять?», — 47,5% наголосили на необхідності збільшити практичні заняття. А дві третини здобувачів вищої освіти позитивно відповіли на запитання: «На Вашу думку, чи є необхідність здійснювати підготовку за Вашою освітньою програмою за дуальною формою навчання (поєднання навчання та діяльності за фахом), якщо так, то обґрунтуйте свою думку», та пояснили це недостатністю практики та відсутністю почуття готовності до діяльності за спеціальністю. Отже, вивчення можливості запровадження дуальної форми навчання за мистецькими напрямками, зокрема професійне виховання акторів, режисерів, ведучих, є край актуальним.

МОН України у нормативно-правових документах пояснює дуальну форму здобуття освіти як спосіб навчання, за якого теоретичну складову опановують у закладі освіти, а практичне навчання проходить на виробництві. Такий формат навчання може задовольнити усіх учасників цього процесу. Здобувачі формують реальне уявлення про свою подальшу професійну діяльність, опановують практичними вміннями, що приводить до конкурентоспроможності, кар'єрного зростання та попиту на ринку праці. Роботодавець (стейкхолдер) реалізує можливість підготувати кадри, які цілком відповідатимуть професійним та корпоративним вимогам свого підприємства. Для закладів освіти — це усунення прірви між теорією та практикою з метою здійснення навчального процесу, залучення кваліфікованого персоналу з виробництва до педагогічної діяльності, налагодження безперервного взаємозв'язку освітніх структур із профільними установами, підвищення свого рейтингу серед потенційних абітурієнтів та здійснення якісного функціонування освітнього середовища на рівні найкращих європейських стандартів. За нормативними документами, навчання на робочому місці передбачає виконання посадових обов'язків відповідно до трудового договору. Дуальна освіта здійснюється на підставі договору між закладом вищої освіти та роботодавцем (підприємством, установою, організацією тощо), що передбачає: порядок працевлаштування здобувача вищої освіти та оплати його праці; обсяг та очікувані результати навчання здобувача вищої освіти на робочому місці; зобов'язання закладу вищої освіти та роботодавця в частині виконання здобувачем вищої освіти індивідуального навчального плану на підприємстві; порядок оцінювання результатів навчання, здобутих на робочому місці.

Виходячи з особливостей дуальної системи в контексті мистецької освіти, можемо запропонувати наступний варіант розподілу теоретичної та практичної підготовки фахівців з режисури шоу та артпроектів. Теоретична частина, що

здійснюється та регулюється ЗВО, передбачає вивчення освітніх компонент: «Історія костюма», «Історія світового та українського театру», «Сценарна майстерність», «Методика організації шоу та артпроектів», «Майстерність ведучого», «Креативне мислення в режисерській артпрактиці», «Інноваційні технічні засоби мистецько-видовищних форм», «Сценографія малих форм сценічного мистецтва» тощо, спрямовані на опанування здобувачами теоретико-методичної частини викладання фахових дисциплін і засвоєння необхідних культурних, історичних, педагогічних та психологічних аспектів діяльності режисера-постановника. Наголосимо також і на першочерговій необхідності опанування практичними навичками формування та втілення режисерського задуму на базі ЗВО, які опановуються у вивченні освітньої компоненти «Основи режисури та майстерності актора» і «Режисура шоу та артпроектів». Педагогічна та творча практика відбувається безпосередньо на робочих місцях, серед яких, згідно з освітньо-професійною програмою, можемо розглядати такі заклади мистецтв: театри (державні та приватні), філармонії, палаци культури, концертно-видовищні установи, івент-агентства, школи мистецтв та естетичного виховання, культурно-дозвіллеві центри, науково-дослідні (творчі) установи культури та мистецтв. Під час розробки дуальної форми здобуття освіти режисерами увага має бути зосереджена на розв'язанні питання з окремими аспектами професійної освіти, наприклад створення безперервного процесу професійної підготовки або поділу її на окремі етапи та модулі, також, інтегрування підсумкових екзаменів — визначення термінів і чітке визначення обов'язків ЗВО та стейкхолдерів.

Слід зазначити, що існують і певні складнощі, які неодмінно виникатимуть на перших етапах залучення дуального формату. Передусім необхідно вказати на повну або часткову невідповідність змісту навчальних програм тим видам практичної діяльності, які виконують здобувачі під час практичного навчання, що значно ускладнює процес адаптації майбутніх режисерів до професійної діяльності. Навчальні програми освітнього закладу і практичне навчання, які проходять на робочому місці здобувача, мають узгоджуватись одне з одним і супроводжуватись постійною взаємодією кафедрою режисури й тієї установи, що відповідатиме за практичну частину навчання. Результатом інтегрованих навчальних програм стануть їхня змістова насиченість, створення умов для реалізації навчально-практичної діяльності на виробництві; здійснення курсових і наукових досліджень разом із практиками; проведення спільних соціально-культурних проектів та івент-заходів. Серед проблемних питань у реалізації дуальної форми навчання також можемо виокремити: по-перше, небажання (через різні причини) окремих профільних установ співпрацювати з ЗВО; по-друге, неузгодженість і недосконалість вітчизняної нормативно-правової бази, що призводить до непорозумінь у питаннях обов'язків, фінансування, забезпечення умов навчання; по-третє, відсутність ефективних програм підвищення кваліфікації викладачів вищої освіти у професійних асоціаціях, комерційних компаніях тощо. Вище означені проблеми дозволяють стверджувати, що у вітчизняних університетах (а саме вони мають відіграти провідну роль у впровадженні дуальної форми освіти) стратегічне планування щодо співпраці з бізнес-асоціаціями, державними закладами, громадськими організаціями профільного спрямування поки що відсутнє або знаходиться тільки на початковому етапі. Для подолання цієї прогалини, рекомендуємо для початку залучати представників профільних

організації до розробки навчально-методичного забезпечення освітніх компонент; удосконалювати навчальний план та програми зважаючи на потреби потенційних роботодавців (керівників державних закладів культури, творчих колективів, бізнес-структур, івент-агенцій тощо); запроваджувати на постійній основі, з внесенням у календарний план роботи, проведення спільних зі стейкхолдерами науково-практичних, культурно-мистецьких, соціальних артпроектів; налагоджувати співпрацю ЗВО з профільними організаціями (від організації окремих тренінгів, курсів, майстер-класів до проходження здобувачами практики та запровадження програм стажування); використовувати в навчальному процесі інтерактивних методів навчання (зокрема онлайн-курсів типу “Prometheus”, “Coursera”, «Креативна Європа»). Маємо також розуміти, що дуальна форма освіти буде ефективною лише за умов дотримання принципу неперервності й системності. Ентузіазм й ініціатива окремих осіб якісність здійснюваних освітніх реформ забезпечити не спроможні.

Здійснена нами наукова розвідка дозволяє стверджувати, що, завдяки поєднанню теоретичного та практичного навчання, зростатиме й рівень підготовки сьогоденішнього випускника, який за своїми професійними та моральними якостями відповідав би вимогам сучасного сценічного мистецтва. Зокрема, йдеться про набуття таких фахових компетентностей майбутнього фахівця, як здатність розробляти інноваційні артпроекти, здійснювати виконавсько-постановочну діяльність у сфері концертно-видовищних жанрів, художньо-спортивних видовищ, шоу-програм та інших форм сценічної культури. Водночас ефективність реалізації дуальної форми здобуття освіти залежить від ряду чинників, а саме: нормативної бази, розуміння усіма стейкхолдерами навчального процесу та своїх обов'язків, відповідності освітньої складової вимогам ринку праці. Дуальна освіта передбачає подвійне навантаження на здобувача, який має одночасно і навчатися, й працювати, а тому його ефективність залежить від мотивації, цілеспрямованості та здійснення ним правильного вибору своєї майбутньої професії.

А. Лебідь

СВІТОГЛЯДНІСТЬ ЛЕСЯ КУРБАСА В КОНТЕКСТІ ВИХОВАННЯ АКТОРА

А. Lebid

WORLDVIEW OF LES KURBAS IN THE CONTEXT OF ACTOR EDUCATION

Сучасна практика виховання актора в нашій країні має базуватися на традиційній етнонаціональній школі та основах, що мали найбільший вплив на театральний процес України. І важливість для української акторської майстерності практичної діяльності Леся Курбаса та його та педагогічних засад очевидна. Невід'ємним компонентом творчого процесу Леся Курбаса була його світоглядна палітра з думок та філософських тез (на яких він ґрунтувався в житті й мистецтві).

Оскільки ще на самому початку свого мистецького життя Лесь Курбас приділяв увагу своєму внутрішньому розвитку, опановує складні наукові філософські праці — поступово він починає сприймати світ і життя не поверхово і лише з реалістичної позиції фактажу, а й як глобальну багатомірну даність. Він затверджує як важливу тезу свого мистецького шляху думку, що багатомірність мистецького пласту життя у всій своїй цілісності не зможе бути осягнута повністю тільки при заціанні розуму людини і має бути доповнена як практичною, теоретичною та навіть духовною складовою.